

Deze verbreding van de GAC leidde niet tot moeilijkheden – moeilijkheden kwamen er wèl, doordat een vorm van samenwerking moest worden gevonden met de Gemeenschap Oud-Illegale Werkers Nederland, de GOIWN, die in de herfst van '44 in het bevrijde Zuiden was ontstaan en zich met steun van het Militair Gezag in april en mei enigermate tot het oosten en noorden had kunnen uitbreiden. Wie vertegenwoordigde nu landelijk de illegaliteit: de GAC of de GOIWN? In onderling beraad werd hier eind mei '45 een oplossing voor gevonden: de GAC zou die vertegenwoordigster zijn maar voor elke provincie zou namens de individueel gebundelde illegale werkers een vertegenwoordiger tot de GAC worden toegelaten – dat zou veelal een representant van de GOIWN zijn. Zes van die representanten zouden voorts opgenomen worden in het Bureau (het dagelijks bestuur) van de GAC. Deze regeling voorkwam conflicten, met dien verstande dat de Friese illegaliteit weigerde, aan de politieke activiteiten van de GAC medewerking te verlenen.

Zonder twijfel mocht men na enige tijd de GAC zien als de volwaardige vertegenwoordigster van de illegaliteit. De commissie telde uiteindelijk negen-en-dertig leden (van wie tot ergernis van de 'buitenprovincies' een-en-dertig in het westen des lands woonden) – negen-en-dertig waren dat die man voor man belangrijk illegaal werk hadden gedaan; dat gold met name ook voor de door allen aanvaarde voorzitter: J. J. Brutel de la Rivière, de schoolarts uit Deventer die een van de voormannen van het artsenverzet was geweest, en voor de twee secretarissen: mr. J. Drion die samen met zijn broer mr. H. Drion het illegale blad *De Geus* had uitgegeven, en mr. H. W. Sandberg die tot de leiding had behoord van de Persoonsbewijzencentrale.

Een volwaardige vertegenwoordigster dus van de illegaliteit – maar dat betekende niet dat zij veel greep kreeg op de ontwikkelingen. Bij vele gewone burgers was sprake van een onbewuste schaamte dat zij persoonlijk niets hadden gedaan om de nederlaag van de vijand te bevorderen – dezulken stelden zich graag open voor verhalen over misdragingen van BS'ers en gingen de gehele illegaliteit met die BS vereenzelvigen. Bij de instanties die het overheidsbeleid bepaalden: het Militair Gezag, de regering, de provinciale besturen en de gemeentebesturen, deed zich die reactie niet voor (zij wisten wel beter) maar dat betekende niet dat zij

de LO, de LKP en de met deze verbonden Centrale Inlichtingendienst ter hand nam – het werk is in '51 als *Het Grote Gebod* verschenen.